

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות, ועוד

ר"ח כסלו-פ' תולדות

גליון ג (תרס"ד)

יוצא לאור ע"י

תלמידי ביהמ"ד דמוסד חינוך אהלי תורה

417 סדאי עוועניו ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים ושבע מאות וחמישים וארבע

צ"א שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

ה'ר' תה"ר שנת נפלאות דגולות

בי"ה

ר"ח כסלו - היי תהא שנת נפלאות דגולות
צ"א שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תוכן הענינים

שיחות

4 . . . . . אבי"ע - דצח"מ.

לקוטי שיחות

4 . . . . . שיטת בית שמאי ובי"ה בכל השי"ס
10 . . . . . שלימות התומ"צ לע"ל.

אגרות קודש

12 . . . . . אשו משום חציו וסברת הנמו"י בזה

חסידות

14 . . . . . המונע את עצמו מעשה נקרא רשע
15 . . . . . תיקונים בסה"מ תקס"ז.
15 . . . . . מזלא גילו אליהו
15 . . . . . ד"ה אז ישיר
16 . . . . . הערה בקובץ י"א ניסן

פשוטו של מקרא

17 . . . . . הערה בפרש"י בפרשתנו

נגלה

21	מנין הגידים . . . . .
21	הוצאת הדשן . . . . .
22	עדים זוממין תוה דיבורא דלית בה מעשה . . . . .

שונות

23	קוני בלקוי"ת . . . . .
23	כשור לעול וכחמור למשאו . . . . .
24	נ"א יובלות . . . . .
24	השמטת המעתיק . . . . .
24	ווענדינש . . . . .
25	היום יום . . . . .

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 718-953-9720

ש י ח ו ת

אבי"ע - דצח"מ

הת' שלמה ראסקין
- תלמיד בישיבה -

בסי השיחות תשנ"ב ח"א ע' 139 בהערה 54 מציין על "שדי
עולמות אבי"ע הם כנגד דצח"מ" "ראה ע"ח ש"נ פ"א - ב, מאו"א
מערכת א סכ"ד".

ולפום ריהטא לא מצאתי זה בע"ח שם, וספר מאו"א אינו תח"י
לעין בו אמנם (לכאוי) בלקו"ת במדבר ח' רע"ב מציין למאו"א
אות ד סכ"ד.

====

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

הערה זו נדפסה כבר בגיליון תרס"ב (ח"א ש.ז.) אבל שם
הושמטו 2 עמודים שלמים מצד סיבות טכניות, לכן הננו מדפיסים
זה כאן בשלימות.

המערכת.

שיטת ב"ש ובי"ה בכל הש"ס

הת' חננאל גייקובסון
- תות"ל 770 -

ידוע ביאור ושיטת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אשר בכל מקום
שאותם חכמים חולקים אף בנושאים שונים, הרי זה מפני שיש להם
יסוד "ולשיטתי" שעפ"ז אומרים דעתם בכל מקום.

וחנה בביאור מחלקותם של ב"ש ובי"ה (ותלמידיהם) ישנם כו"כ
שיחות מכ"ק אד"ש מה"מ, ובכללות הם שני ביאורים. הא' - והוא
מפורסם יותר - (לקו"ש ח"א ע' 7-146, ח"ו ע' 70 ואילך, ח"ז
ע' 114 ואילך, ובפרטיות יותר בהדרן על הש"ס משנה (סה"ש

תשמי"ח ע' 647 ואילך)) דבית שמאי סבירי דאזלין בתר "בכוח" ובי"ה סבירי דאזלין בתר "בפועל".

והבי (בלקווי"ש חטי"ז שיחה ד' לפי תרומה (ע' 312 ואילך)) שבית שמאי סבירי שקובעים כל דבר (ע"פ תורה) לפי צורתו הכללית של הדבר, ובי"ה סבירי שצריך להתייחס גם לפרטי הדברים.

ועוד בה שלישייה. בלקווי"ש חכ"ד שיחה לחודש אלול (ע' 95 ואילך) מבואר בנוגע לרי"ג (שהוא מתלמידי בי"ה, ראה הדרן הנ"ל ע' 649) שהוא לשיטתי שגודל האיכות מכריע ריבוי הכמות. ובסי"ז בשיחה זו הבר פלוגתא הוא ר"א (מתלמידי בי"ש, ראה הדרן הנ"ל שם, וראה השיחה הנ"ל בחטי"ז ס"ד), שהוא סובר שריבוי בכמות מכריע.

ועפ"י שיטת כ"ק אדי"ש מה"מ הנ"ל יש לומר (עכ"פ בדרך אפשר) שגי' ביאורים הנ"ל עולים בקנה אחד.

ותומתק השערה זו (גם) מזה שהשיחה הנ"ל בחטי"ז מבוססת (עכ"פ בתחילתו) על שיטת ר"א שהוא מתלמידי בי"ש (ראה שם בארוכה). זאת ועוד, גם בביאור האי' (בכח ובפועל) הנה בהדרן הנ"ל (שם) מביא דוגמא לביאורו מפלוגתת ר"ג ור"א תלמידי בי"ש ובי"ה, וא"כ הרי מוכרח יותר שיש קשר (עכ"פ) בין בי' הביאורים הראשונים (בי"ש ובי"ה עצמם) ובין הביאור הגי' (תלמידי בי"ש ותלמידי בי"ה).

והנה בתיווך בי' הביאורים האחרונים (כללות ופרטיות, כמות ואיכות), י"ל בפשטות בזה (ר"א - תלמיד בי"ש) שסובר שריבוי הכמות מכריע, היינו (גם) מפני שאין מסתכלים על פרטי הדבר מה הם ואיך הם, נוגע רק כללות הענין ולכן כמה שיש יותר בכמות עדיף, וכן זה (רי"ג - תלמיד בי"ה) שסובר שגודל האיכות מכריע, היינו (גם) מפני שצריך להתייחס לפרטי הדבר ולכן אין נוגע מה שיש ריבוי הכמות, נוגע רק מה טיבו ומה הם פרטי הדבר-איכות.

אבל בנוגע לביאור האי' (בכוח ובפועל) לכאורה צריך להבין שהרי לפי הנ"ל צריך לומר, דמחלפי שיטתייהו (ראה גם הערות וביאורים (אהלי תורה) לפי ויקרא תשנ"ב) שהרי "בכוח" פירושו

שכולל את כל הפרטיים שיהיו בפועל אח"כ, ולכאורה היינו "איכות" ו"פרטיות" שאף שבכללות אין נראה הדבר בשלימותו מ"מ מכיון שבפרטיות יש את כל הפרטים (ראה בארוכה שיחה הנ"ל חט"ז) לכן זה מכריע, ואף שבפועל אין כל הפרטים אבל "באיכות" זה כולל כבר גם את הפרטים.

וכך גם לפי זה, "בפועל, פירושו שצריך שיתבצע הדבר בפועל ואין נוגע מה שבכוח הי' הדבר לפני זה והפרטים כבר היו כלולים לפני זה בכוח. ולכאורה היינו "שיטתי" ריבוי הכמות שאין נוגע טיב הדבר, מ"מ מכיון שהדבר עדיין לא נשלם צריך "לחכות" שיושלמו כל הפרטים בפועל. וא"כ איך יתאים כל זה עם ביאורנו הנ"ל?

(ולדוגמא ניקח את הדוגמא שכ"ק אד"ש מה"מ מביא מ"חלות דבש" בנוגע הביאור האי' (בכוח ובפועל) [ברוב המקומות שנמנו לעיל] ששם מבואר שב"ש סברי שמטמאות אף משיהרהר, היינו מכיון שיש כבר את הדבש, עכ"פ במחשבה, אף ש"בכמות" אין כאן דבש, מ"מ מכיון שבכוח יש דבש, היינו שהאיכות והפרטיות של ההרהור "שווה" דבש, ולכן מטמאות כבר, וכך גם נצטרך לומר לאידך גיסא לבי"ה)

וביותר יוקשה שהרי בס"ו בהדרן הנ"ל, מביא לדוגמא, ממחלוקת ר"ג ור"א (ושם סברי כרבותם בנוגע לכוח ובפועל), ור"ג הוא אומר שכאן שגודל האיכות מכריע, ולפי שיחה הנ"ל יסבור (כבי"ה) ש"בפועל" מכריע, וכך גם לר"א לאידך גיסא.

[וחנה בלקו"ש חט"ז ע' 532 (נדפס גם באג"ק חט"ו ע' רפו) כותב כ"ק אד"ש מה"מ אשר מוכרח לומר שזה שב"ש סברי ש"בכוח" קובע אין זה בכל התורה. א"כ לפ"ז הנה במקומות שה"בכוח" סותר את ב' הביאורים האחרים, נאמר ששם אין ב"ש סוברים שקובעים ע"פ ה"בכוח", אבל מובן שזה דוחק, ובפרט שעפ"ז תירצנו רק לפי ב"ש אבל לא לבי"ה].

אמנם י"ל דאיפכא מסתברא שדווקא אם אזלינן בתר "בפועל" קובעים דבר ע"פ פרטי הדברים, וכך גם י"ל שבזה דווקא מתבטא גודל האיכות יותר מריבוי הכמות.

ויובן זה ע"פ הדוגמא שמביא כ"ק אד"ש מהי"מ בחדרן הני"ל ממחלוקת ר"ג ורי"א בנוגע לזמן קרי"ש, שרי"א סובר דזמן ק"ש (בשכבד) הוא עד סוף האשמורת הראשונה, והוא מפני שסובר (כבי"ש) דאזלינן בתר בכוח ולכן דווקא בזמן שעסוקים לילך ולשכב שאז יש כבר את כל זמן השכיבה שאח"כ [ע"כ ביאור כ"ק אד"ש מהי"מ]. וי"ל שהוא גם מפני שסובר שקובעים כל דבר ע"פ כללותו ולכן מכיון שבכללות יש כבר את כל זמן השכיבה שאח"כ אף שאין זה שכיבה בפועל לכן רק בזמן זה הוא זמן ק"ש. (אבל עדיין צריך לתווך זה עם ריבוי "הכמות עדיפא").

ור"ג סובר שזמן ק"ש הוא עד שיעלה עמוד השחר, ושם מבואר שמכיון שרי"ג סובר דאזלינן בתר "בפועל" (כבי"ה) לכן מכיון ששוכבין בפועל עד עמוד השחר, לכן גם אז הוא זמן ק"ש [ע"כ מכ"ק אד"ש מהי"מ]. וי"ל שהוא גם מפני שסובר שקובעים ע"פ פרטי הדברים ולכן "צריך" שיהי זמן השכיבה בפועל ובפרטיות ואין מספיק שבכללות ובכוח יש כבר את כל זמן השכיבה גם לפני, וכן י"ל שבזה מתבטא גודל האיכות שצריך שיהי זמן שכיבה איכותית ולא בכוח, ועצ"ע בכ"ז.

====

שלימות התומ"צ לע"ל

הת' דוד י. אופנר
- תות"ל 770 -

בלקו"ש חיי"ח (דבר מלכות ס"א) מביא דברי הרמב"ם בתחילת פ"א מהלכות מלכים: "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם מקריבין קרבנות ועושין שמיטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה".

ומבאר דכוונת הרמב"ם בהלכה זו היא לקבוע את גדרו של משיח, שהוא מחזיר "מלכות דוד ליושנה ולממשלה הראשונה" שנעשה ע"י שהוא "בונה מקדש במקומו ומקבץ נדחי ישראל" וחוזרין כל המשפטים כשהיו מקודם. . ככל מצותה האמורה בתורה" (היינו ע"י קיבוץ נדחי ישראל אפשר לקיים שמיטין ויובלות, שע"י הני"ל, וביחמ"ק אפשר לקיים כל התומ"צ), הוא

מחזיר שלימות הלכות ומצות התורה, נוי"ל שזהו גם נפק"מ להלכה בפועל, לגבי האמונה בו (ובמה צריך להתבטא זה שמחכה לביאתו) כיון שזהו גדר המשיח, צריכה האמונה להיות לא רק שיבא כדי לגאול את ישראל מהגלות, אלא "מאמין בו" שהוא מחזיר "מלכות דוד ליושנה . . וחוזרין כל המשפטים".

ובאות "מבאר את ראיות הרמב"ם מהפסוקים, לכך שענינו של משיח הוא "להחזיר מלכות דוד ליושנה כו' וחוזרין כל המשפטים" - "שהרי התורה העידה עליו" שבראיות אלו ישנם שני פרטים: שנא' ושב ה"א . . . וקבצך וגו'" - מזה אנו יודעים שיהיה קיבוץ נדחי ישראל שזהו מצב המאפשר שיהיו "מלכות דוד . . כל המשפטים", הקיום דהלכות ומצות התורה שנתבטל ע"י גלות ישראל.

ואח"כ מבאר איך למדים מהפסוקים שבנבואת בלעם שכל הפרטים שהיו אצל דוד יהיו אצל משיח "להחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה".

משיח יבוא לשלימות התורה, שכן כתוצאה מהשתחררות משעבוד מלכויות ושליטתו של משיח (וימחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת וגו'') יתאפשר "לעסוק בתורה ובמצות כהוגן" וכו', עכת"ד הק'.

וצריך ביאור והסברה: (אף שהביאור דלקמן פשוט הוא, לא נצרך אלא להערה והארה בעלמא).

(א) מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א שמהפסוק ושב ה"א . . . וקבצך וגו'" - מזה אנו יודעים שיהיה קיבוץ נדחי ישראל, "הקיום דהלכות ומצות התורה שנתבטל ע"י גלות ישראל" ישנה ראי' שתחזור מצוות שמיטין ויובלות (שקשורה עם קיבוץ נדחי ישראל) אבל אין מכך ראייה שמשיח יבנה המקדש, ומדוע אי"כ מי שאינו מאמין שמשיח יבנה את ביהמ"ק הרי הוא "כופר בתורה ובמשה רבינו" (כנ"ל שזהו הגדר דמשיח, ובכך צריך להאמין)?

(ב) אפי' אם נאמר שישנה ראייה מהתורה שמ"ח יבנה המקדש, איך למד מכך הרמב"ם שענינו של משיח להביא לשלימות התורה, יתכן שהתורה כותבת שמשיח יבוא לקיום ב' מצות אלו, בתור ב' פרטים (ודרך אגב ייצא שע"י יוכלו לקיים את כל המצות)?

והנה לאחר שמביא הראייה מהפסוק ושב ה"א וגוי מסיים הרמב"ם "ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנאמרו ע"י כל הנביאים", [ומבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א (סוף אות י"א) שקאי בהמשך להני"ל בגדרו של משיח "שכל הענינים שנאמרו ע"י כל הנביאים הוא ענין בתורה עצמה, בשלימות קיום התורה והמצות"].

ואינו מובן: דלכאורה היה לו לחרמב"ם לכתוב זאת לאחר כל הראיות שמביא (מן התורה) ומדוע כתב זאת לאחר הראי' הראשונה מהפי' ושב ה"א וגוי'?

והנה בלקו"ש ח"י"ח שופטים (ג) מביא דברי הרמב"ם בהלכות יסוה"ת פ"ח ה"ב בענין הציווי דאליו תשמעון - לשמוע בקול נביא "שיהא בכל דור ודור" שכל נביא שיעמוד אחר משה רבינו אין אנו מאמינים בו מפני האות לבדו. . אלא מפני המצוה שצוה משה בתורה ואמר אם נתן אות אליו תשמעון.

ומבאר: "אע"פ שזה ש"ש אין אנו מאמינים בו מפני האות לבדו" הוא מוסבר בהגיון בפשטות, כי אות אפשר לעשות גם "בלט וכשוף" ועפ"ז נמצא שאילו תצויר מציאות שוודאי לנו שא"ז בלט וכישוף וממילא - שהוא נביא אמתי היו מחוייבים לשמוע בקולו גם לולא הציווי דאליו תשמעון, מכיון שדברי נביא הם "דבר ה"י".

אבל עפ"י הידוע בנוגע להמצוות שהי' ציווי עליהם גם לפני מ"ת, שזה שאנו מקיימים מצוות אלו עכשיו "אין אנו עושין אלא במצות הקב"ה ע"י מרע"ה, לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו" - מובן שעד"ז הוא גם בנוגע לציווייו של הקב"ה ע"י נביאים לאחר מ"ת, שמצד עצמם אין בהם התוקף דמצות "שצוה בסיני". . ולכן מדייק הרמב"ם "מפני המצוה שצוה משה בתורה. . אליו תשמעון" כי בהיותה "מצוה. . בתורה" הרי זה פועל ומחדש תוקף מיוחד שאינו בציווי ה' שע"י הנביא, עד לחילוק העיקרי והיסודי בהלכה בין דברי תורה לדברי נביאים, ע"כ.

ולפ"ז היה אפשר לומר דמה שכי' הרמב"ם "ואלו הדברים כו' הם כוללים כל הדברים שנאמרו ע"י כל הנביאים" כוונתו לומר, שמכיון שכל דברי הנביאים הם באותו התוקף דמצות ש"צוה בסיני", ומכיון שמוזכר בנביאים שביהמ"ק קשור עם תקופת משיח

- "ויבואו כל הגוים לשמעו [את משיח] שנאמר [בישע"י] והי באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים (רמב"ם פ"ט מה' תשובה ה"ב) לכן מי שכופר בכך הוה "כופר בתורה ובמשה רבינו".

ומכיון שבנביאים יש ריבוי פסוקים המתארים את השלימות שתהיה לעת"ל, מובן שזה שאז יהיה בנין ביהמ"ק וקיבוץ נדחי ישראל, איז שבי מצוות אלו יחזרו בתור ב' פרטים, אלא ענינם הוא שעל ידם תחזור שלימות התהומ"צ.

אלא שעדיין אין זה מובן דיו דהרי מ"מ ישנם חילוקים בין דברי תורה לדברי נביאים כולל חילוק בחלכה (ראה שם הע' 166), וכמובן גם מכך שהרמב"ם כלל את "הכופרים בתורה" בין אלו שאין להם חלק לעולם הבא (פ"ג מהל' תשובה ה"ח), ואת "האומר שאין שם נבואה כלל" כלל בין אלו הנקראים אפיקורסין (שם ה"ח) ועל מי שאינו מאמין שמשיח בונה המקדש הול"ל שהוא שהוא כופר בנביאים (ולא בתורה וכו').

והנה דבר שהוא גילוי מילתא - בעלמא - שאין בו לא חיוב ולא פטור - למדים דברי תורה מדברי קבלה (ראה דוגמאות לכך באנציקלופדיי תלמודית ערך דברי קבלה), ועד"ז ידועים דברי תרמב"ם בפ"י המשניות חולין ספ"ז וז"ל: "ושים לבך על העיקר הגדול . . . שכל מה שאנו מרחיקין או עושים חיום אין אנו עושין אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו כגון . . . אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה, וכו'".

וראה לקו"ש ח"ל לך לך (ג) הע' 17 "ומובן שא"ז סתירה שלמדים הרבה פרטים חיובים דמילה מכתובים דאברהם וכו' עיי"ש.

ויתירה מזו מבאר באות ד' שכוונת הרמב"ם לומר "שכל החיוב המוטל עלינו בקיום כל המצוות בא אך ורק מהציווי שע"י מרע"ה בלי קשר וזיקה להציוויים שנאמרו ע"י ה"נביאים שלפניו", אבל אי"ז לגוף המצוות ומהותן, ויתכן שפיר שגדרן ומהותן של המצוות דלאחר מ"ת יש להן קשר ודמיון לענינן שלפני מ"ת - ועד שיתכן שמהותן וענינן אחד", ע"כ.

וי"ל: שזהו כוונת הרמב"ם במ"ש לאחר הפסוק ושב ה"א וגוי
 "ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנאמרו
 ע"י כל הנביאים", דמכיון שמשיח מוזכר במפורש בתורה "ושב
 ה"א וגוי", ומזה למד הרמב"ם גם גדרו של משיח "(מחזיר מלכות
 דוד . . .) ככל מצותה האמורה בתורה" היינו שיחזיר המצות
 שנתבטלו ע"י גלות ישראל, ולמד זה מכך שפסוק זה כותב ע"ד
 חזרת מצוה "וקבצך" (כנ"ל באורך) - וצ"ל שמפסוק זה למד
 הרמב"ם שזהו גדרו של משיח שמחזיר וכו' דאלי"כ מאיזה פסוק
 למד שמשיח בונה המקדש, ופשוט.

ומכיון שזהו גדרו של משיח הרי למדים בתור גילוי מילתא
 מדברי הנביאים אלו מצות נתבטלו ע"י גלות ישראל (חוץ
 משמיטין ויובלות שלמדים מהתורה עצמה), ומכיון שבנביאים
 מוזכר שהיה ביהמ"ק, ונחרב, הרי זה הוה ככתוב בתורה.

ולכן מובן שמי שכופר בכך שמשיח הוא בונה המקדש הרי הוא
 "כופר בתורה ובמשה רבינו".

ופשוט דאין להקשות דלפי"ז לא הי' לו להרמב"ם לחביא
 פסוקים נוספים לראי' על משיח מן התורה, וכן שהי' לו לכתוב
 על כל הדברים הכתובים בנביאים ע"ד המשיח שמי שאינו מאמין
 בהם הי"ה כופר בתורה וכו'.

מכיון שכמבואר בהשיחה שמכל פסוק למדים עוד גדר במשיח,
 חזרת מלכות דוד ליושנה וכו'.

וכן שאר דברי הנביאים שאינם בגדר (המוזכר בתורה ד)משיח,
 הכופר בהם הי"ה כופר בדברי הנביאים ולא בדברי תורה (ראה
 לקו"ש שופטים שם הע' 15, בסופה).

אלא שלפי"ז העיקר חסר מן הספר.

ואולי אפשר לבאר זאת באופן אחר קצת:

די"ל: דמ"ש כ"ק אדמו"ר לשיט"א שממ"ש "ושב ה"א . . . וקבצך
 וגוי" - מזה אנו יודעים שיהי' קבוץ נדחי ישראל, שזהו מצב
 המאפשר שיהיו "מלכות דוד . . . כל המשפטים", הקיום דהלכות
 ומצוות התורה שנתבטל ע"י גלות ישראל", אין ר"ל שממ"ש

"וקבצך" רואים שהתורה העידה שתחזור מצוה מסויימת (שמיטין ויובלות, שקשור עם קבוץ נדחי ישראל), אלא שמפסוק זה רואים שמפורש בתורה (ולכן הכופר בזה הי"ה כופר בתורה) שיהיה מצב של גאולה, וע"ז כותב הרמב"ם "ואלו הדברים . . . כוללים כל הדברים שנא' ע"י כל הנביאים" שהפ"י בזה כנ"ל שפרטי הדברים למדים מדברי הנביאים, ואח"ז ממשיך הרמב"ם ומביא נבואה הכתובה בתורה - שהיא מבארת את הדבר המפורש בתורה - וכפי שמביא זאת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריחם ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל (באחרונה)": מזה אנו יודעים שזה שיהי ע"י המשיח וענינו של המשיח הוא "להחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה" - הוא "משיח האחרון" של הראשונה - "משיח הראשון שהוא דוד", "ושם הוא אומר" שכל הפרטים שהיו "במשיח הראשון - דוד" יהיו גם ב"משיח האחרון" זה מלך המשיח, וכפי שממשיך ומפרט זאת הפסוק.

ז"א שזה שגדרו של משיח הוא "להחזיר מלכות דוד . . . כל המשפטים וכו" למדים מנבואת בלעם, וכמבון גם מכך שזה שהמלך המשיח יחזיר כל משפטי התורה, זהו חלק מחזרת מלכות דוד, וזה שמשיח מחזיר מלכות דוד ליושנה הרי נלמד מפ"י בלעם, וע"כ לאמר שהפ"י ושב הי"א וגו' הוא ענין בפ"ע, ולא ממנו למדים שיהי חזרת כל המשפטים.

====

א ג ר ו ת ק ו ד ש

אשו משום חציו וסברת הנמו"י בזה

הרב עקיבא וואגנער
- ר"מ בישיבה -

באג"ק ח"א ע"י קל"ג מבוא הקושיא אר"י דאמר בתענית (כט). אלמלא הייתי באותו הדור קבעתיו בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף, דחרי ר"י סב"ל דאשו משום חציו ומסביר הנימו"י דהיינו שכל מעשה המבעיר נגמר בעת הדלקת האש וא"כ גם בחורבן הבית כיוון שהציתו אש בתשיעי נגמר אז המעשה ומפני מה רצו

לקובעו בעשירי (ועי"ע בשו"ת הר צבי ח"ב סי' קי"ז ובבית האוצר כלל רי"ד קטע המתחלת ואולם באמת ושי"נ ועוד).

ומתוך "דהרי" בתענית דנים באיזה יום יתאבלו בני"י על הפרענות שלהם ואינו נוגע להשאלה מתי נגמרה השתתפות העכו"ם בזה, ולדוגמא המכה את חבירו ומת לאחר ימים מחמת המכה, פשיטא שקרוביו מתאבלין ביום המיתה ולא ביום ההכאה".

והיינו דזה שנחשב שנגמר המעשה בשעת ההדלקה זהו בנוגע להאדם המבעיר, אבל אין זה שייך להדבר הנבער, דלא אמרינן דהוי כנבער כבר מעת ההדלקה, או דהוי כמנא תבירא כבר (ועייגי"כ בחידושי הגר"ח על הרמב"ם פ"יא ח"א מהלי שכנים).

ועי' בספר חמדת ישראל בחלק נר מצוה במצות ל"ת במלאכות שבת אות ל"ז (דף ע ע"א בקטע המתחלת הנה הנימו"י הקשה) שהביא ספיקת הפרמ"ג בפתיחה להלי שבת בנוגע למי ששם קדירה על האש סמוך לסיום השבת ונתבשל במו"ש אי חייב או לא.

ועי"ש דרצה ליישב דעפ"י דברי הנימו"י דחשיב דנתבשל הכל מתחלה א"כ גם בנידו"ז חייב, ותמה במה שלא הזכיר הפרמ"ג את דברי הנימו"י בזה.

אמנם להני"ל לכו' אין ראוי מדברי הנימו"י לנידון דהפרמ"ג, דספקת הפרמ"ג הוא משום ד"כל אופה ומבשל מהתחלה מחייבין ל"י, א"י הואיל ובשבת רק חצי שיעור תו מיחייב חטאת, וכן נראה", וא"כ הלא הספק הוא בנוגע להדבר הנבער, דהדבר שנתבשל נתבשל רק ח"ש בשבת, וא"כ איברא דלגבי המשבל נחשב שנגמר כל המעשה בשעת ההבערה, אולם א"ז מעשה של מלאכת שבת אלא המעשה הוא מעשה של בישול דח"ש בשבת ובישול דח"ש בחול וא"כ א"ז מלאכה.

[והיינו דאם היינו אומרים סברת הנימו"י בנוגע להדבר הנבער, דנחשב כאילו נבערה בשעת ההדלקה ע"י המבעיר, אז היינו אכן צריכים לחייבו, דאז היינו צריכים לומר שגם הח"ש שנתבשלה בחול נחשבת שנתבשלה ע"י המבעיר בשבת, ונמצא דבישול שיעור שלם בשבת, אמנם לפי המבואר דבנוגע להדבר הנבער פשיטא דנחשב לנתבשל בחול, והמבעיר מחוייב על כל האש משום המעשה שעשה, אבל לא שנחשב שעשה הכל בשעת המעשה (ורק דזהו גמר

ההשתתפות שלו), אי"כ החלק שנתבשל בחול לא נחשב שבישלה בשבת ושפיר פטור, וכמסקנת הפמ"ג, וק"ל).

ועיי בקצה"ח סי' ש"צ סק"א דר"ל דהרא"ש וכו' חולק על סברת התוס' ריש כיצד הרגל, ואית ל"י דגם בזורק חץ אמרינן דבתר מעיקרא אזלינן, ולפי"ז מסיק דלמ"ד אשו משום חציו גם במדליק אש אמרינן דנחשב הכל כמבוער כבר, (ועפי"ז חק' בהא דמסכסת כל הבירה כולה דליחייב חי"ז על הכל כיוון דנחשב הכל כמבוער כבר משעה ראשונה).

אמנם אין מזה קושיא על הנ"ל דזהו רק לענין דיני היזק, דבזה יש סברא דבתר מעיקרא אזלינן, והוא דין בדיני היזק, וכפשטות הדין דמנא תבירא תבר דהוי סברא בשוויות החפץ ולא מצד סברת הנימו"י אלא מצד המציאות שהחפץ הולך לאיבוד, וא"כ מובן דאין זה שייך לדיני שבת שנימא מטעם זה שלענין שבת ודיני בישול יהי נחשב למבושל, וק"ל, ובפרט לסברת התוס'.

=====

ח ס י ד ו ת

המונע את עצמו מעשה נקרא רשע

**הת' שלמה ואסקין
-תלמיד בישיבה-**

בתניא פ"א מביא "וכ"ש וק"ו במבטל איזו מצות עשה שאפשר לו לקיימה". "ופשיטא דמקרי רשע טפי מעובר איסור דרבנן".

וראה לקו"ש ח"ו ע' 328 ואילך, וכן להעיר מסה"מ תקס"ב ע' רס"ו, "רשעים לאו דווקא חטאים ממש אלא כל שאפשר לו לקיים מי"ע ואינו עושה נקי רשע, שהרי עשה דוחה ל"ת, והטעם הוא לפי שהאור דוחה חושך כן העשה שהיא המשכת אורות דאצילות בכלים מכלים שונים כידוע הוא דוחה את הל"ת שהוא מניעת הרע כו' ואם העובר בלאו נקי רשע כ"ש וק"ו המונע עצמו מעשה".
וראה ג"כ אגה"ת פ"א.

תיקונים בסה"מ תקס"ז

הנ"ל

בסה"מ תקס"ז עי' ש"כ נדפס "בינה שנקראת רחובות הנחר כלומר כמו צורתה היא שמתפשטת לאורך ורוחב, כך בחי' השגה זאת ארך שמהו"י עכלה"ק.

לחעיר שמאמר זה נדפס גם בשעי"ת ח"א עגב, ושם הלשון נוח יותר וזלה"ק: "בינה שנקראת רחובות הנחר כמו [ותיבת "כלומר" שבסה"מ תקס"ז ליתא שם, ויש לעיין מדוע] צורת הח"א שמתפשטת לאורך ורוחב כך בחי' השגה זאת איך שמתחווה"י עכלה"ק.

מזלא גילוי אליהו

הנ"ל

בלקו"ת תצא לו, ד מבאר שיש ב' בחי' בנשמה א' הנקי מזלא "הוא בחי' אלקות . . . שהוא למעלה ממדריגת מלאך וכמ"ש הרח"ו בשער הקדושה והנבואה שבמדרגה הגדולה שבכולם הוא גילוי הנשמה שלו עצמו שהוא למעלה ממדריגת גילוי אליהו" והבי' חלק הנשמה שמתלבשת בגוף.

ולחעיר מסי' שע"ת ח"א רפ"ו ששם כותב "שורש נשמתו כמו שהיא למעלי' שנקי' מזלא . . . שזהו כמו רוח"ק וגילוי אליהו כמ"ש בסי' הקבלה"י ועד"ז שם ספ"ט: "כמו רוח"ק"י.

ד"ה אז ישיר

הנ"ל

בתו"א מקץ מ, ב מביא אודות מלך עומד ואגוסטוס יושב שהיושב על הכסא משפיל גופו אבל מגבי' רגליו מן הארץ ומציין ע"ז וביאור הדברים מבואר במ"א ע"פ אז ישיר.

לחעיר שלכאוי' הכוונה לדי"ה זה שנדפס בסה"מ תקס"ה ח"א עי' רלו - רמ.

הערה בקובץ י"א ניסן

הנ"ל

בקובץ יא ניסן שנת תשנ"ב ע"י 196 כותב "וכמ"ש בענין סר צלם מעליהם שנעשו כבהמות שיראים מאדם ע"כ א' ירדוף אלף כו' ומציין ע"ז בהערה יהושע כג, י, ושם "איש אחד מכם ירדף אלף".

ולפום ריהטא כוונתו שנקט כאן לשון הכתוב בדילוג, ובא"כ לכאוי אפ"ל שכוונתו להכתוב דהאזינו לב, ל ושם (איכה) ירדף אחד אלף.

ולחעיר שהנ"ל נעתק מספר שע"ת שנדפס שינו נוסח בסוף הספר ושם כתוב [ע"כ א'] ירדוף א' אלף, היינו שאות "א" הראשון אין פינחו אחד אלא אמר ועפ"ז הכתוב בפנים הכוונה "ע"כ א' = אמר ירדוף א' = אחד אלף" ולפ"ז באם אומרים שזו לשון הכתוב [אף שאינו מוכרח] כוונתו לכאוי להכתוב דהאזינו הנ"ל.

בהמשך שם כותב וז"ש יתן כעפר חרבו שדי עפרא והוי חרבא ועל התיבות שדי עפרא צויין ישע"י מא, ב.

ולפום ריהטא הנה הציון מתאים להתיבות שלפנ"ז אחרי תיבת חרבו, ועל ההמשך התיבות שדי עפרא והוי חרבא אפשר לציין ראה תענית כא, א [ושם הלשון בשינוי - וראה הלשון וגם הביאור בהענין מאמרי אדה"ז הקצרים ע"י קמד ואילך על הפסוק יתן חרבו].

====

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

הערה בפרש"י בפרשתינו פכ"ו פכ"ט

הרב וו. ראזענבלום
תושב השכונה

בפרש"י ד"ה לא נגענוך (כו, כט): כשאמרנו לך לך מעמנו,
עכ"ל.

א) עיין בגור אריי שמפרש וז"ל: פ"י שהרי אמרו וכאשר
עשינו עמך רק טוב ומאחר שטוב עשו לו פשיטא שלא נגעו בו לרע
אלא פירושו לא נגענוך כשאמרנו לך מעמנו ואפ"י באותה שעה לא
עשינו לך רע ובשעה שהיית אצלנו לא עשינו עמך רק טוב,
עכ"ל.

אבל לפי דבריו, שהכרחו של רש"י הוא ממה שכתוב "וכאשר
עשינו עמך רק טוב", היי לו לרש"י לרמז (על כל פנים), תיבות
אלו בתיבת וגו'.

ב) סדר הדברים כשה"י יצחק בגרר הי' :

בפסוק (כו, יא) כתיב ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנגע
באיש הזה ובאשתו מות יומת.

ואח"כ כתיב בפסוקים שאחרי זה איך שיצחק גר בגרר :

בפסוק (שם, יב) : ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו'.

ובפסוקים (שם יג-יד) ויגדל האיש . . . ויהי לו מקנה צאן
וגו'.

ואח"כ בפסוק (שם, טז) נאמר : ויאמר אבימלך אל יצחק לך
מעמנו וגו'.

ולפי זה צריך להבין :

למה פירש רש"י שהפירוש של "לא נגענוך" הוא כאשר אמר
אבימלך "לך מעמנו"

והלא גם קודם שאמר אבימלך "לך מעמנו" הי' ענין של "לא
נגענוך", והוא מה שאמר אבימלך לעמו "הנגע באיש הזה ובאשתו
מות יומת"

ואם כן, למה לא פרש"י שאבימלך כיון לזה כשאמר "לא
נגענוך".

(ג) הפסוק מזכיר שלשה דברים:

(1) כאשר לא נגענוך

(2) וכאשר עשינו עמך רק טוב

(3) ונשלחך בשלום

ורש"י מפרש רק פרט אחד, דהיינו מתי הי' "כאשר לא
נגענוך".

ולא פירש כלום בנוגע ל"וכאשר עשינו עמך רק טוב".

ולכאורה זה היפוך המציאות, שמפשטות הכתובים משמע, שלא
רק שאבימלך לא עשה "רק טוב" עם יצחק, אלא אדרבא, כמה דברים
שעשה הוא, ואנשי מדינתו היו דברים רעים:

בפסוק (כו, טז) כתיב: ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי
עצמת ממנו מאד.

וכי זה שמגרשים אדם ממגורו נקרא דבר שרק טוב?

והרי יצחק אמר על זה בפסוק (כו, כז) ...ואתם שנאתם אתי
ותשלחוני מאתכם.

ובנוגע לבארות שסתמום פלשתים, ורבו רעי גרר על שני
בארות שחפרו רעי יצחק, וקרא אתם יצחק עשק ושטנה וכי זה דבר
שרק טוב?

ובכלל האיך העיז אבימלך לומר זה ליצחק בשעה שיצחק אמר
לו בפירוש "ואתם שנאתם אותי".

ואין רש"י מפרש כלום על זה, כאילו שדבר זה מובן
בפשטות.

ד) לפי פרש"י שהפירוש של "כאשר לא נגענוך" הוא "כשאמרנו
לך לך מעמנו", לכאורה היי יותר מתאים שהסדר בכתוב יהיי
באופן זה:

כאשר עשינו עמך רק טוב וכאשר לא נגענוך ונשלחך בשלום.

שהרי לכאורה:

1) גם לפי דברי אבימלך שעשה רק טוב עם יצחק הרי עשיית
הטוב היי קודם שאמר לו "לך מעמנו", ולא כאשר כבר הלך
מעמו.

2) לפי פרש"י למה מפסיק הכתוב בין כאשר "לא נגענוך"
לבין "ונשלחך בשלום" בתיבות "וכאשר עשינו עמך רק טוב".

ולמה בכלל נאמר ונשלחך בשלום לאחר שכבר נאמר "כאשר לא
נגענוך" והרי לפי פרש"י היינו הך.

משא"כ אם היי כתוב "וכאשר לא נגענוך ונשלחך בשלום"
היינו יכולים לפרש "שונשלחך בשלום" הוא פירוש וביאור על
"וכאשר לא נגענוך".

ובפרט כשלא נאמר "וכאשר נשלחך בשלום", רק "ונשלחך
בשלום", שיכולים לפרש שאין זה ענין בפני עצמו, רק המשך
למה שכתב קודם לזה.

אבל אם היי רש"י מפרש "כאשר לא נגענוך" שכוונת אבימלך
היי למה שאמר "הנגע באיש הזה אז היי יותר מובן סדר הדברים
בכתוב, דהיינו:

"כאשר לא נגענוך" - כאשר נודע לאבימלך שרבקה אשת יצחק
ואמר אז "הנגע באיש הזה וגו'".

"כאשר עשינו עמך רק טוב" (עכ"פ לפי דברי אבימלך) בזמן שגר יצחק בגרר "ונשלחך בשלום" - כאשר אמר אבימלך לך מעמנו וגו'.

ועיין ברמב"ן וז"ל: וטעם לא נגענוך שלא נפתח לבנו על אשתך ליגע באחד מכם כלשון הנוגע באיש הזה ובאשתו ועשינו עמך רק טוב לשמור את כל אשר לך בצוותינו את העם להשמר מכם ונשלחך בשלום כי גם בקנאתי בך לא לקחני מכל העושר אשר עשית ושלחנוך עם כל אשר לך בשלום, עכ"ל.

ולמה לא פרש"י על דרך זה.

ואולי אפשר לומר בנוגע להשאלה למה פרש"י שהפירוש של "לא נגענוך" הוא "כשאמרנו לך לך מעמנו" ולא "כשנדוע לי שאשתך היא ולא אחותך", ועל דרך שפירש הרמב"ן:

שעל פי פשוטות, זה בזיון גדול לאבימלך לדבר כן, ולא הי' באמת טעם שיעשה ליצחק שום רעה.

וגם עצם הענין שישאלו אנשי המקום לאשתו הוא בזיון גדול, ועל דרך שפירש רש"י בפרשת וירא בדי"ה רק אין יראת אלקים (כ, יא): אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתי' שואלן אותו או על עסקי אשתו שואלן אותו, עכ"ל.

משא"כ "כשאמרנו לך לך מעמנו", שהי' יצחק אז עושר עצום.

ועל דרך שפירש הרמב"ן הנ"ל "כי גם בקנאתי בך לא לקחנו מכל העושר אשר עשית עמנו" (אלא שהרמב"ן פירש זה על "ונשלחך בשלום") וכנ"ל באריכות.

====

נ ג ל ה

מנין הגידים

הת' שלמה ראסקין
- תלמיד בישיבה -

בסה"מ תרכ"ח עי' קכ"ח מביא "מארז"ל במד"ר שאין לך טפח
באדם שאין לו כמה אלפים וריבוי רבבות גידים".

ולפום ריהטא נעלם ממני איי מקום כבודו.

הוצאת הדשן

הנ"ל

עה"פ ופשט את בגדיו בפי צו ו, ד (בענין הוצאת הדשן)
מפרש רש"י אין זו חובה אלא ד"א, שלא ילכלך בהוצאת הדשן
בגדים שהוא משמש בהם תמיד, בגדים שבשל בהם קדירה לרבו אל
ימזוג בהן כוס לרבו, ולכך ולבש בגדים אחרים פחותין מהן,
וראה גם פי' הרמב"ן שם.

ולהעיר מס' שע"ת ח"א נ, ד "וכדוגמא זאת בכל הברורים,
דמברר צריך להתלכלך בגדיו בשעת התלבשותו לברר ע"י לבושים
צואים של המתברר, כמו שמבואר בענין תרומת הדשן שצריך
להתלבש בלבושים פחותים להוצאת הדשן מפני שצריך להתלכלך
בדשן, וע"ד שארז"ל בגדים שבשל בהם קדירה לרבו כו".

ולפום ריהטא יש לעיין איפה כתוב "שצריך להתלכלך בדשן"
בעת הוצאת הדשן, וראה ברש"י יומא כג, ב ד"ה תלמוד לומר . .
פחותין מהן . . שבאפר מלכלכם כשנושאו חוץ למחנה.

=====

עדים זוממין הוה דיבורא דלית בה מעשה

הרב עקיבא וואגנער
- רי"מ בישיבה -

בב"ק (ה.) והא עדים זוממין דיבורא דלית בה מעשה וקתני?
שאני עדים זוממין דאע"ג דלית בה מעשה רחמנא קריה מעשה שני
ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו.

ועי' במהר"ץ חיות שהקי' הרי לשיטת ריב"א ורי"ת (לעיל ד':
בתוד"ה ועדים) חייבים עדים זוממין בממון גם כששילם על פיהם
(משום דאפשר בחזרה או מק"ו), וא"כ אמאי קרי להו דיבורא
דלית בה מעשה טפי ממושי"ר, והא כמו דמושי"ר נחשב "יש בה
מעשה" דאינו חייב א"כ בעל או שכר עדים כמי"ש בתוס', גם
עדים זוממין אית בהו מעשה, דעל ידס איתעביד מעשה?

ובפרט לפי סברת התוס' בסנהדרין (סה: בד"ה הואיל, ועי'
שבועות (כא.) בתד"ה חוץ) שכי' דכל עקימת שפתים שע"י מיתעביד
מעשה כמו חתימה ועדים זוממין חשיב לאו דאית ב"י מעשה, וא"כ
לכי' צ"ע דעכ"פ תו"ל להגמי' לתרץ כן, דעדים זוממין חשיב לאו
דאית בה מעשה משום דעל ידס איתעביד מעשה, ולמה הוצרכו
(לחדש סברא חדשה, ו) לתרץ דרתמנא קריי מעשה?

והנה בתומים ס"י כ"ח הקי' על מה דמבואר בגמ' דעדים
זוממין הוי לאו דלית בה מעשה הרי יכול להיות דהעידו בכתב,
דחשיב מעשה? ות"י דמיירי בעדות נפשות דא"א ע"י כתב.

ולפ"י"ד גם מתורץ קושיא הנ"ל (דהרי' בדיני נפשות לכו"ע
מקרא מלא דכאשר זמם ולא כאשר עשה).

אכן בסוגיין הרי א"ל כן דהרי מבואר מדברי התוס' הנ"ל
דסוגיין מיירי אף בדין ממון, וא"כ הדק"ל?

אך הנה ע"י בלקו"ש ח"י"א שיחה בי' לפרי' יתרו ס"ה - ו
שמבאר סברת הגמ' בסנהדרין דשאני עדים זוממין שישנם ברא"י,
דמטעם זה לא נחשב הדיבור לדיבורא דאית בה מעשה, דזה שייך
לומר רק כשתמעשה הוי המשך מהדיבור, דאז אפשר לומר שהדיבור

עצמה נחשבת ליש בה מעשה, משא"כ בעדים זוממין "דישנם בראי", דהיינו שהמעשה הוי המשך ממחשבה, שאינם שייכים להצטרף יחד, לכן בזה אמרינן דהוי דיבורא דלית בה מעשה.

ועפ"ז אי"ש גם בסוגיין דאף דחייב בממון גם כאשר עשה מ"מ חשיב שפיר עדים זוממין דיבורא דלית בה מעשה כסברת הגמ' בסנהדרין דישנם בראי, דהיינו דהוי המשך ממחשבה ולא מחדבור.

=====

ש ו נ ו ת

קוני בלקו"ת

הת' שלמה ראסקין
- תלמיד בישיבה -

בלקו"ד ח"א עי מ"ד (רפטי"ז) כותב "בשנת ת"ר החלו להתפרסם קונטרסים מלקו"ת" ולפום ריהטא יש לעיין הכוונה בזה.

כשור לעול וכחמור למשא

הנ"ל

בשע"ת ח"א סא, ג מביא שבנשמות שבגופים נקי בשם בהמות וחיות... וכמו שמצינו בשבטים שנקי אריי וזאב ושור וחמור כמ"ש יששכר חמור גרם [ומוסיף] כחמור למשא ויוסף שור [ומוסיף] כשור לעול ויהודא אריי ובינימן זאב.

ויש לעיין מה כוונתו בהוספת התיבות כחמור למשא.. כשור לעול, שלכאורה אינו מדבר אודות השבטים, וראה תניא פכ"ה (לא, ב) וכמארז"ל [ע"ז ה.ב] לעולם.. כשור לעול וכחמור למשאוי.

נ"א יובלות

הנ"ל

בסה"מ תקס"ב ח"א ע"א קא ענין עליות וירידות של נ"א אל"ף
יובלות המבואר במ"א.

ולפום ריהטא הכוונה לד"ה כי עמך הסליחה הנדפס לעיל ע"א
טז - יז.

כמו"כ יש להעיר שבספר המפתחות לספרי אדח"ז מערכת מספר
בע"נו"ן אלפים יובלות משום מה נשמט הציון לע"א קא הנ"ל
אע"פ שנסמן כמה מקומות לסה"מ תקס"ב.

השמטת המעתיק?

הנ"ל

באג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י נייע ח"ד ע"א תקח כותב"ש שבעת
בני הוד כ"ק אדמו"ר אדמו"ר הרח"ק צמח צדק"י ומפרטם כל א"י
בשמו וראה זה פלא שחושב רק ששה ומדלג את ה"מהר"י"ל"י ואולי
הוא טעות במעתיק.

ווענדינש

הנ"ל

בס' ויקהל משה (במהדורת זאלקווא תקל"ה ה, ג) מביא
"ראיתי גדולי וטובי" . . . ואומרי"י דינו רמה בהלכה ותוסי
ופוסקי" . . . כבר אנו מושלמים בהשלמה גדולה אשר אין גדולה
ממנו בחכמה ובחריפות גדול שקורין אותו ווענדינש"י.

ויש לעיין איזה סדר לימוד הוא שנקי "ווענדינש"י?

=====

היום יום

הרב בן ציון ריבקיין
- ס. לואיס, מיזורי -

(א) ב"היום יום" של ו' חשוון מסופר דכשרצה רבינו הזקן לברך את ר' יקותיאל ליעפלער בעשירות אמר שאינו חפץ בזה שלא תטרידו העשירות מלימוד החסידות ומהתעסקות בעבודה, ע"כ.

והנה ידוע שכל דבר המובא בחסידות מכוון הוא ג"כ ע"פ גגלה, ונראה דכעין זה מציינו בגמ' יומא (עו.) "שאלו תלמידיו את ר' שמעון בן יוחאי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היי מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיי מקביל פני אביו כל יום אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים הי' דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולם מתים בהרעב נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהם שבשמים", ע"כ.

והיינו כעין ענין זה דעייז שלא היי להם עשירות והרחבת הדעת היו צריכין לכוין את לבם לאביהם שבשמים, (אולם, בעיקר הסיפור לכאוי צ"ב הרי אדמוה"ז נ"ע כשרצה לברכו הרי לכאוי ידע ענין זה וכו').

וכן איתא לעיל (גמ' עה.) בהסוגיא שמבארת הגמ' הא דכתיב לגבי מן "והוא כזרע גד לבן" איי התם: תניא אידך גד שמגיד להם לישראל אי בן תשעה לראשון ואי בן שבעה לאחרון לבן שמלבין עוונותיהם של ישראל", ע"כ. ופרש"י בד"ה שמלבין עוונותיהן "מתוך שהיו דואגים שמא לא ירד מן למחר היו משעבדים לבם למקום", ע"כ. והיינו כדאמר רשב"י לקמן (עו.) וכפי שהבאנו.

והנה בגמ' זו האחרונה "לבן שמלבין עוונותיהם של ישראל" העירני בזה תלמידי חביבי העילוי המצויין שמואל יעקב הלוי בן ידידי ש"ב הרה"ג ר' משה הלוי שליט"א סולובייציק משיקאגא לבאר באופן אחר והוא בהקדים הא דאיתא לקמן (שם עה.) כתיב וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו וכתוב ויצא העם ולקטו וכתוב שטו העם ולקטו, ע"כ. (ופרש"י בד"ה

ירד המן עליו - אלמא בתוך המחנה יורד וכתוב ויצא העם ולקטו יציאה מחוץ למחנה משמע וכתוב שטו משמע למקום רחוק כמו משוט הארץ), הא כיצד צדיקים ירד על פתח בתיהם בינונים יצאו ולקטו רשעים שטו ולקטו, ע"כ. וא"כ היי ניכר מירידת המן מי הם הצדיקים ומי הם הרשעים וכיו"ב, ועיי' חינו יודעים אם צריכים לעשות תשובה וסוכ"ס זה גרם ש"הלבין עוונותיהן של ישראל, ודפח"ח.

(ב) בהיום יום של ט' חשוון מביא הסיפור של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נייע אשר בהיותו בן ד' או ה' שנים נכנס אל זקנו הצ"צ נייע בש"ק פי וירא והתחיל לבכות באמרו "מפני מה נראה חי אל אברהם אבינו ולנו אינו נראה וענה לו הצ"צ נייע "אז א איד א צדיק, צו ניין און ניינציג יאר איז מחליט אז ער דארף זיך מל זיין, איז ער ווערט אז דער אויבערשטער זאל זיך באווייזן צו אים" - יש לציין בזה דברי רבינו בחיי בתחלת פרשת וירא שעמד בזה שבפסוק אומר "וירא אליו חי באלוני ממרא" ולא הזכיר שם "אברהם" במפורש וכתב וז"ל "הפרשה הזאת דבקה ומחוברת עם הפרשה של מעלה, על כן אמר "וירא אליו" כלומר לאברהם שהזכיר, שאלולי כן היי ראוי שיאמר וירא חי אל אברהם כשם שהזכיר למעלה וירא חי אל אברם, אבל אמר "וירא אליו" הכוונה לומר כי בזכות המילה נראה לו השם וכן דרשו רבותינו זכרונם לברכה לבקר את החולה" ובהערה שם "לבקר את החולה - וכוונתם (אל רבותינו זכרונם לברכה) שלא היי (הגלוי שכינה) לדבור אלא לכבוד המקום - רמב"ן), וגם בזה מבוי כפי שמובא בשיחות קודש של רבותינו נשיאנו זייע שכל ענין המובא בדא"ח מכוון הוא גי"כ עי"פ נגלה.

(ג) ב"היום יום" של י"ז מרחשוון מ"דארף היטען דעם זמן, מ"דארף מקבל זיין עולה של תורה, יעדער זמן, יעדער טאג וואס גייט אוועק, איז דאס ניט נאר א טאג נאר א ענין אין לעבען כמאמר (ירושלמי ברכות פ"א ה"א) יום נכנס ויום יוצא שבת נכנס כו', חודש כו', שנה כו', דער טאָטע האט געזאגט בשם רבינו הזקן: אזומערדיקער טאג און אווינטערדיגע נאכט איז א יאהר, ע"כ.

והנה בקטע הראשון על חשיבותו של כל יום, במראה מקום שציין להשיעור חומש דיום זה "ואברהם זקן בא בימים".

ונראה להוסיף בדבריו (ואולי ג"ז כוונת המעיר): א"ר אחא יש לך אדם שהוא בזקנה ואינו בימים, בימים ואינו בזקנה אבל כאן זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה, ע"כ. ועי' פנים יפות עה"ת על פסוק זה "עוד אי' במדרש שם יש זקן בימים ואינו זקנה בזקנה ואינו בימים אבל אברהם זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה, ענינו הוא כל ימיו של אדם קצובין, וארז"ל כי בשעת הדין צריך ליתן דין וחשבון על כל יום מה שהי' קצוב לו לתקן בכל יום ויום, ויש לפרש בזה מ"ש שלמה המלך ע"ה עד אשר לא יבואו ימי רעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ והוא ימים ושנים שעברו בלי תיקון והם ימי רעה שצריך ליתן חשבון עליהם בשעת הדין ובזה מובן מה שתיקנו בתפלה שלפני תהלים, ואל תקחני מעוה"ז קודם זמני עד מלאת לי שבעים שנה באופן שאוכל לתקן את אשר שחתתי, ולכאוי יפלא וכי מי שזקן כבר שבעים שנה לא יאמר כן, ומה זה באופן וכו', אך המובן בזה שמי שעבר כמה ימים ולא תיקן בהם הוא זקן בלא ימים וצריך לעשות תשובה ולחשלים בעסק התורה וישים לילות כימים יותר מן המכוויב, וזה שאפי' מי שהוא זקן מבקש שיאריכו ימיו שישוב בתשובה וישלים אשר שרות בביטול תיקונים וזהו שאמרו באברהם שהי' לו ימים נגד הזקנה", ע"כ.

עכ"פ, מכל זה מבו' חשיבותו של כל יום ושזהו"ע אברהם אבינו שהי' "בא בימים" פי' בכל ימיו.

והנה בעיקר ענין זה שכתב לבאר מה שאנו אומרים בתפילה שלפני תהלים "ואל תקחני מעוה"ז קודם זמני עד מלאת לי שבעים שנה באופן שאוכל לתקן את אשר שחתתי" ע"כ, עיי' באמת במטה אפרים סי' תקפ"א סי"ח שכתב "נוהגין בכל יום של ימי חול מר"ח אלול ואילך אחר התפלה אומרים בציבור עשרה מזמורים תהלים ומתכוונים לגמור כל תהלים שני פעמים קודם ר"ה והוא עולח כמנין כפ"ר ומתחילין אחר ר"ח כדי לומר יה"ר המסודר אחר אמירת תהלים בשלימות עם התחנונים וביה"ר שלפני אמירת תהלים כתוב עד מלאת ימי שנותינו בהם שבעים שנה והוא שפת יתר וכדאי לדלג מלות בהם שבעים שנה וכו'", ע"כ. ובקצה המטה שם ציין שגם בסידור יעביץ ושאר ספרים מפקפקים בנוסחא זו, אך, הפנים יפות שהבאנו כבר יישבו בטו"ט שהכוונה לעבודה של שבעים שנה.

ד) ב"היום יום" של כ"ד תשרי כתב "וחנה כללות ענין ואופן התוכחה מבוי היטב בדי"ה ואם רוח המושל (קונטרס למ"ד) אשר ראוי לכאוי"א מאני"ש ללמדו היטב אדעתא דנפשי - אמנם הוכחה זו בעת ההתוועדות היא רק על דברים וענינים שאין בהם משום הלבנת פנים ולא כלום, כמו שה"י מאז ומקדם, אשר איש את רעהו הוכיחו באהבה ובחיבה גדולה".

הנה עיקר ענין זה שיוכיחו בשעת ההתוועדות רק בענינים שאין בהם משום הלבנת פנים ידוע גמי ערכין (ט"ז): מנין לרואה בחבירו דבר מגונה שחייב להוכיחו שנאי הוכח תוכיח, הוכיחו ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחנו ת"ל תוכיח מ"מ, יכול אפי' משתנים פניו ת"ל לא תשא עליו חטא, ע"כ.

וחנה באותו מאמר שציין כ"ק אדמו"ר שליט"א כתב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נייע וז"ל: "א"ר כן היא מצות הוכחה ליסרו במוסר רב ורק שלא לביישו ברבים אבל בינו לבין עצמו יכול לומר לו שרע דרכו ולביישו בזה שאומר לו האמת שמעשיהם כמעשה בהמה ובלי דעת אדם כללי, ע"כ. וכד' כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נייע מבוי שם ברש"י ד"ה ופניו משתנין שכי "שיוכיחנו ברבים להלבין פניו", ע"כ. ומשמע דבינו לבין עצמו מותר.

אולם, עיין בלשון הרמב"ם בפ"ו מהלי דעות הי"ח שכי "כך אמרו חכמים יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות ת"ל ולא תשא עליו חטא מכאן שאסור לאדם להכלים את ישראל וכ"ש ברבים", ע"כ. ומשמע מלשונו שאסור להכלים אפי' בינו לבין עצמו שהרי רק כתב אח"כ "וכל שכן ברבים" משמע דיש איסור בלא"ה בינו לבי"ע, ופליג ארש"י.

וע' בחפץ חיים בפתיחה לאוין מי י"ד שכי דהרמב"ם ס"ל דאסור להכלים בינו לבי"ע, ומרש"י משמע דפליג ע"ז וכי דאולי רש"י לאו דוקא כתב. אמנם מלשונו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נייע משמע כפשטות לשון רש"י דדוקא ברבים אסור אבל בינו לעצמו מותר.

לזכות

הילדה חיילת בצבאות ה' **מרים געלע** שתח"י
בת הרה"ח ר' יקותיאל וזוגתו רחל שתח"י
פארקאש

לרגל הולדתה במוצש"ק אור לכ"ג מר-חשון
ה"י תהא שנת נפלאות דגולות
שיזכו הורי" שיחיו לגדלה לתורה לחופה
ולמעשים טובים

ולזכות הילד חייל בצבאות ה' **ישעיהו אלימלך**
ש"י בן הרב יצחק וזוגתו שטערנא שרה שיחיו
פארקאש

לרגל ה"אשפרעניש" ביום ועש"ק כ"ח מר-חשון
ה"י תהא שנת נפלאות גדולות
שיזכו הוריו שיחיו לרוות רוב נחת ממנו

נדפס ע"י

הת' עמרם בן רחל ש"י - חבר המערכת

לזכות

כל חברי מערכת הערות וביאורים אהלי-תורה שיחיו

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

שליט"א

לרפואה קרובה ושלימה תיכף ומיד ממ"ש

בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו הקדושים

בבריאות הנכונה וחיים נצחיים

ויוליכנו קוממיות לארצינו הקדושה

ויבנה מקדש במקומו תיכף ומי"ד ממ"ש

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" – באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה